

حکمت معماری کعبه

معصومه دهقان^۱ علیرضا قاراخانی^۲

۱- دانشجوی کارشناسی ارشد، گروه معماری، واحد سوادکوه، دانشگاه آزاد اسلامی، سوادکوه، ایران
masomedehghan28@gmail.com

۲- عضو هیئت علمی گروه معماری، واحد سوادکوه، دانشگاه آزاد اسلامی، سوادکوه، ایران
alireza_gharakhany@yahoo.com

چکیده

کعبه مقدس ترین معبد الهی نمادهمیشگی اسلام کانون گسترش کره خاکی و اولین نقطه مسکونی زمین است هنر نمود و جلوه ی حقیقت است و پیامبران قاعده ی حکمت را در مورد معماری به کار گرفتند و توسعه و مدنیت را همراه با عدالت بنیان گذاشتند. فیض آن و جوشش روح معنوی آنها موجب آفرینش هنری همراه با نظم و آرامش گردید. چنانکه این تأثیر در ساختار مسجد به عنوان اولین طرح معماری پیامبران جلوه گر است. در این مقاله به شکل گیری خانه ی کعبه توسط حضرت ابراهیم و اسماعیل علیهم السلام، و بنیان مسجد النبی و شکل گیری شهر مدینه توسط رسول الله (ص) به عنوان مظاهر هنر معماری انبیایی اشاره خواهد شد. روش تحقیق در این مقاله توصیفی تحلیلی است. فرضیه این مقاله آنست که پیامبران بنیان گذاران توسعه و مدنیت پویای دینی همراه با مظاهر هنر قدسی بودند. چنانکه می دانیم خانه ی کعبه جهانی از رمز و راز است و رمزی است برزخی در این عالم مادی، لذا در این مورد باید به اندیشه ی معنوی و تفاسیر هنری و زیبایی شناسی و سمبلیک پرداخت. از منظر حکمت و عرفان، قرآن نقش اصلی و انکار ناپذیری در ایجاد مبانی نظری مدنیت و هنر و معماری ایفا می کند. تأثیری که در هر هنری از جمله معماری قابل تأمل است. لذا بارزترین وجوه تجلی حقیقت در عبادتگاه های پیامبران است که تجلی گاه هنر قدسی می باشد.

کلیدواژه:

کعبه، معماری، هنر، حکمت

مقدمه

کعبه نام قدیمی ترین، مقدس ترین و محبوب ترین معبد الهی است که در شهر مکه در سرزمین حجاز واقع شده در قرآن کریم از این معبد قدسی با نام های متفاوتی یاد شده که هر یک معرف برخی از ویژگی های آن است: بیت؛ بیتی؛ بیت الحرام؛ الکعبه؛ بیت العتیق. از جمله نام های (شریف الدین، ۱۳۸۷) بی شک معماری کعبه در عین سادگی از سبک های پیچیده معماری به شمار می رود ساده از آن رو که ارتباطات فضایی روشنی دارد و پیچیده از آن رو که انتخاب آیات و روایات محل شخص معماری و چگونگی طراحی آن به خواست خداوند بوده است (تقوایی، ۱۳۹۰) و تاریخ بنای آن با محوریت آیات قرآن دونه نظریه متقابل وجود دارد. عده ای با استناد به آیات قرآن کریم و استمداد از روایات به دنبال اثبات این نظریه اند که حضرت ابراهیم (علیه السلام) را بنیانگذار کعبه میدانند. اما بسیاری از مفسران معتقدند که کعبه پیش از حضرت ابراهیم (علیه السلام) نیز وجود داشته است و آیات قرآن کریم اشاره به بازسازی و مرمت کعبه به دست حضرت ابراهیم (علیه السلام) دارند (امام، ۱۳۸۶) در بررسی هندسه مقدس کعبه، صورت های هندسی از جمله مکعب، مربع، دایره و تربیع آن دو مشهود است که اجمالاً به بیان رموز آن ها پرداخته می شود (صادقی پور، ۱۳۹۳) کعبه بزرگترین ماندالای طبیعی و زنده ی جهان است که در ساختاری معمارانه - انسانی